

З в і т
Комітету у закордонних справах
за період роботи Верховної Ради України
шостого скликання (2007-2012 рр.)

Дата створення Комітету, склад та його структура.

Комітет Верховної Ради України у закордонних справах (далі Комітет) утворено Постановою Верховної Ради України “Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України шостого скликання” № 4-VI від 4 грудня 2007 року.

26 грудня 2007 року відповідно до Постанови Верховної Ради України “Про обрання голів, перших заступників, заступників голів, секретарів, членів комітетів Верховної Ради України шостого скликання та обрання голови, першого заступника, заступників голови, секретаря та членів Спеціальної контрольної комісії Верховної Ради України з питань приватизації” (№25-VI) до складу Комітету увійшли 13 народних депутатів та було обрано керівництво Комітету:

БІЛОРУС Олег Григорович, народний депутат України, фракція "Блок Юлії Тимошенко" - Голова Комітету;

ЧОРНОВІЛ Тарас Вячеславович, народний депутат України, фракція Партії регіонів - перший заступник Голови Комітету;

КОЖАРА Леонід Олександрович, народний депутат України, фракція Партії регіонів - заступник Голови Комітету;

АЛЕКСЄЄВ Ігор Вікторович, народний депутат України, фракція Комуністичної партії України - секретар Комітету.

Члени комітету:

БІЛЮЗІР Оксана Володимирівна, народний депутат України, фракція Блоку "Наша Україна - Народна Самооборона";

ГРИНІВ Ігор Олексійович, народний депутат України, фракція "Блок Юлії Тимошенко";

ДОБРЯК Євген Дмитрович, народний депутат України, фракція "Блок Юлії Тимошенко";

ЗВ'ЯГІЛЬСЬКИЙ Юхим Леонідович, народний депутат України, фракція Партії регіонів;

ЛАРІН Сергій Миколайович, народний депутат України, фракція Партії регіонів (*повноваження народного депутата Ларіна С.М. достроково припинено згідно з Постановою ВР N 2288-VI від 21.05.2010*);

ЛОГВИНЕНКО Олексій Степанович, народний депутат України, фракція "Блок Юлії Тимошенко";

ПАРУБІЙ Андрій Володимирович, народний депутат України, фракція Блоку "Наша Україна - Народна Самооборона";

ЧЕРТКОВ Юрій Дмитрович, народний депутат України, фракція Партії регіонів;

ШКІЛЬ Андрій Васильович, народний депутат України, фракція "Блок Юлії Тимошенко".

5 червня 2008 року згідно з Постановою Верховної Ради України №323-VI членом Комітету було обрано народного депутата України СТЕШЕНКА Олександра Миколайовича, фракція “Блок Юлії Тимошенко”.

13 квітня 2012 року згідно з Постановою Верховної Ради України №4656-VI членом Комітету було обрано народного депутата України ТАЛИШЕВА Євгена Івановича, фракція Блоку “Наша Україна – Народна Самооборона”.

Рішенням Комітету від 26 грудня 2007 року було затверджено таку його структуру:

- підкомітет з питань євроінтеграції та євроатлантичного співробітництва (голова Шкіль А.В.);
- підкомітет з питань співробітництва з країнами СНД (голова Логвиненко О.С.);
- підкомітет з питань міжпарламентських зв'язків, двосторонніх та багатосторонніх відносин (голова Білозір О.В.);
- підкомітет з питань зовнішньоекономічних зв'язків та транскордонного співробітництва (голова Гринів І.О.);
- підкомітет з міжнародно-правових питань (голова Ларін С.М.);
- підкомітет з питань глобальної безпеки і міжнародного співробітництва (голова Добряк Є.Д.);
- підкомітет з питань контролю за здійсненням зовнішніх зносин (голова Парубій А.В.);
- постійна комісія з питань закордонних українців (голова Білозір О.В.).

Цілі, завдання та основні напрями законотворчої роботи.

Комітет є профільним у галузі законодавчого забезпечення міжнародної політики нашої держави. Це передбачає широку сферу відповідальності: згідно зі статтею 92 Конституції України виключно законами України визначаються засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи; правовий режим державного кордону; питання громадянства, правосуб'єктності громадян, статус іноземців та осіб без громадянства; порядок утворення і погашення державного зовнішнього боргу; порядок направлення збройних сил до інших держав; порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України.

Протягом шостого скликання Комітет здійснював законопроектну роботу, готував, попередньо розглядав питання віднесені до повноважень Верховної Ради України та виконував контрольні функції щодо:

- законодавчого забезпечення зовнішньополітичної діяльності України;
- зовнішніх зносин, у тому числі щодо участі України у діяльності міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Рада Європи (РЄ), Організація Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС), Організація за демократію та економічний розвиток - ГУАМ (ГУАМ), Центральноєвропейська ініціатива (ЦЕІ), Міжпарламентський Союз (МПС) та інших, а також Організації Північноатлантичного договору (НАТО) і Світової організації торгівлі (СОТ) у межах повноважень Комітету;
- транскордонного та міжрегіонального співробітництва (крім транскордонного та міжрегіонального співробітництва з країнами Європейського Союзу (ЄС));
- надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів України (ратифікація, приєднання до міжнародного договору, прийняття тексту міжнародного договору), денонсації міжнародних договорів України (крім міжнародних договорів України з Європейським Союзом (ЄС) та його державами-членами);
- співробітництва Верховної Ради України з парламентами зарубіжних держав;
- співробітництва Верховної Ради України з парламентськими органами міжнародних організацій;

- проведення консультацій щодо кандидатур, які призначаються на посади глав дипломатичних представництв України в інших державах та при міжнародних організаціях;
- дипломатичної служби.

У вищезазначений період Комітетом проводилась робота з оновлення та вдосконалення законодавчої бази зовнішньополітичної діяльності України, включаючи парламентську експертизу та підготовку до ратифікації міжнародних договорів України загальнодержавного значення.

Так, за період роботи Верховної Ради України шостого скликання Комітетом проведено 127 засідань, в тому числі 1 виїзне засідання, на яких підготовлено і розглянуто 805 питань, переважна більшість з яких – проекти законів та постанов, що стосувалися багатьох аспектів зовнішньої політики та зовнішніх зносин України, ратифікації різногалузевих міжнародних угод, зокрема щодо зовнішньоекономічної діяльності, міграційних та інших питань, які віднесені до компетенції Комітету.

Як головний, Комітет розглянув і подав зі своїми висновками на розгляд Верховної Ради України 320 проектів законів України, постанов та інших актів Верховної Ради України, з них 179 законів України прийнято в цілому, серед яких 173 - з питань ратифікацій міжнародних двосторонніх та багатосторонніх договорів та конвенцій. 41 законопроект відхилено, знято з розгляду або відправлено на доопрацювання. Прийнято в цілому 18 постанов та інших актів Верховної Ради України, 83 відхилені та зняті з розгляду.

З метою удосконалення організації та діяльності дипломатичної служби з урахуванням її особливостей, сучасного стану розвитку та міжнародного досвіду Комітет у закордонних справах опрацював та забезпечив підготовку до прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про дипломатичну службу» № 2911-VI від 11.01.2011 року. Оновленим Законом запроваджуються нові завдання дипломатичної служби України, серед яких розвиток зв'язків із закордонними українцями, забезпечення єдності зовнішньополітичного курсу України, впорядковується процедура надання дипломатичних рангів, а також значною мірою підсилюється соціальний захист співробітників дипломатичної служби. Прийняття цього Закону сприятиме розвитку дипломатичної служби, зміцненню кадрового потенціалу зовнішньополітичного відомства та поліпшенню матеріально-технічного забезпечення Міністерства закордонних справ України.

В межах своєї компетенції Комітет брав активну участь у підготовці до розгляду Верховною Радою України Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» № 2411-VI від 1 липня 2010 року, який є одним з базових документів, що регулює зовнішньополітичну діяльність України. Відповідно до Закону основними засадами зовнішньої політики держави визначено, зокрема, забезпечення дипломатичними та іншими засобами і методами, передбаченими міжнародним правом, захисту суверенітету, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів України, дотримання Україною політики позаблоковості, забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі, забезпечення захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном, сприяння міжнародному миру і безпеці у світі, участь у всеосяжному політичному діалозі для підвищення взаємної довіри держав, подолання традиційних і нових загроз безпеці тощо.

Також Комітетом забезпечувалась підготовка до прийняття Верховною Радою України законів України, які стосуються актуальних питань зовнішніх зносин, таких як “Про внесення змін до Закону України "Про транскордонне співробітництво" від 21.01.2010 р. № 1833-VI; “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції про запровадження системи реєстрації заповітів” від 21.09.2010 р. №2527-VI; “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності перевізників, які здійснюють міжнародні пасажирські перевезення” від

02.12.2010 р. №2753-VI; "Про внесення зміни до статті 4 Закону України "Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України" від 15.03.2011 р. №3140-VI та інших. Для опрацювання згаданих законів відповідним рішенням Комітету були утворені робочі групи, в яких брали участь члени Комітету, співробітники секретаріату та представники центральних органів виконавчої влади. Очолював робочі групи Перший заступник Голови Комітету Чорновіл Т.В.

Відповідно до ст.9 Закону України "Про міжнародні договори України" секретаріатом Комітету було виготовлено та передано на підпис Голові Верховної Ради України 62 ратифікаційні грамоти, які в подальшому були направлені до Міністерства закордонних справ України з метою їх передачі депозитарію як підтвердження завершення Україною внутрішньодержавних процедур, необхідних для набрання чинності міжнародними договорами.

У звітному періоді було підготовлено та проведено круглий стіл "Узгодження загальних підходів до внесення змін до Регламенту Верховної Ради України і Закону України "Про міжнародні договори України" (31 березня 2010 року).

Виконання контрольних функцій за дотриманням і реалізацією Конституції України та законів України.

У порядку виконання контрольних функцій за дотриманням і реалізацією положень Конституції України та законів України на засіданнях Комітету неодноразово заслуховувалася інформація керівництва Міністерства закордонних справ України про хід виконання положень оновленого Закону України "Про дипломатичну службу" та з інших актуальних питань зовнішніх відносин, проводилися консультації стосовно кандидатур на посади послів України у зарубіжних країнах та представників України при міжнародних організаціях

З метою обговорення актуальних питань напрямів та перспектив зовнішньоекономічного співробітництва України 11 травня 2011 року Комітетом були організовані і проведені парламентські слухання „Про стан і перспективи розвитку економічних відносин з ЄС (зона вільної торгівлі) та Митним союзом”, які набули широкого резонансу не тільки в Україні, а й за її межами.

За результатами згаданих слухань Верховною Радою України були ухвалені Рекомендації, які, зокрема, передбачають активізацію діяльності щодо створення зон вільної торгівлі з ЄС та державами-членами СНД, рекомендують Уряду провести структурні реформи, необхідні для мінімізації можливих втрат для економіки України внаслідок лібералізації торгівлі, а також приділяють увагу необхідності забезпечення ефективної системи адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Особлива увага в Рекомендаціях приділяється необхідності поглиблення діалогу з представниками бізнесу для забезпечення захисту національного виробника в умовах лібералізації торгівлі.

Комітет постійно тримає на контролі проблему договірно-правового регулювання уникнення подвійного оподаткування з Республікою Кіпр, затягування з вирішенням якої спричиняло значний вплив валютних ресурсів з України, та неодноразово заслуховував інформацію Міністерства фінансів України щодо прискорення роботи з укладенням нової Конвенції про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи з Республікою Кіпр на заміну старої, ще радянської Угоди від 29 жовтня 1982 року.

Також спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань європейської інтеграції було проведено засідання (8 квітня 2009 року) за участю Міністерства закордонних справ, Міністерства юстиції та Міністерства економіки України, на якому була заслухана інформація про хід переговорного процесу щодо укладання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та обговорені питання впливу положень майбутньої Угоди на процеси системних внутрішніх перетворень в Україні.

Комітет брав безпосередню участь у проведенні спільного засідання комітетів Верховної Ради України під головуванням заступника Голови Верховної Ради України М.Томенка на тему “Про стан українсько-румунських відносин”, які відбулися 1 липня 2009 року.

Міжпарламентське співробітництво.

У звітному періоді Комітет приділяв значну увагу розвитку зовнішніх відносин, при цьому виходячи з того, що питання зміцнення і поглиблення власне міжпарламентських стосунків є важливою складовою зовнішньої політики України.

Так, протягом шостого скликання Комітет відповідно до предметів свого відання та за дорученням керівництва Верховної Ради України разом з парламентськими фракціями сформував склади постійних делегацій Верховної Ради України у парламентських асамблеях Ради Європи, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Організації Чорноморського економічного співробітництва, ГУАМ, Міжпарламентській асамблеї Співдружності Незалежних Держав, Міжпарламентській асамблеї православ'я та інших.

Члени Комітету очолювали та активно працювали практично в усіх постійних делегаціях Верховної Ради України у цих організаціях: ПА РС (Білозір О.В.), ПА ОБСЄ (Білорус О.Г. – керівник делегації та Віце-президент ПА ОБСЄ), ПА НАТО (Шкіль А.В.), МПА СНД (Логвиненко О.С.), Парламентський вимір Центральноєвропейської ініціативи (Ларін С.М.), Українська частина Комітету з парламентського співробітництва між Україною та Європейським Союзом (Кожара Л.О.), Національна парламентська група України у Міжпарламентському Союзі (Білорус О.Г., Парубій А.В.), ПА ЄВРОНЕСТ (Кожара Л.О., Стешенко О.М.).

В VI скликанні Голову Комітету Верховної Ради України у закордонних справах О.Г.Білоруса було обрано Керівником Постійної делегації Верховної Ради України у Парламентській асамблеї Організації з безпеки та співробітництва в Європі. За його участі було розроблено і прийнято низку резолюцій ПА ОБСЄ: 2008 рік – резолюція «Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні», 2009 рік – резолюція «Роль ОБСЄ у зміцненні безпеки у своєму регіоні», 2010 рік – резолюції «Про демаркацію і делімітацію державних кордонів незалежних країн Східної Європи» і «Неможливість використання національних збройних сил на території сусідніх і суміжних країн», 2011 рік – резолюція «Ядерна безпека і охорона навколишнього середовища», 2012 рік – резолюція «Зміцнення безпеки в регіоні ОБСЄ». Білоруса О.Г. було двічі обрано Віце-президентом Парламентської Асамблеї ОБСЄ: у 2008 році - терміном на один рік та у 2010 році - терміном на два роки.

Комітет активно займався розбудовою організаційної структури двостороннього міжпарламентського співробітництва. Під егідою Комітету створено 95 депутатських груп з міжпарламентських зв'язків з парламентами зарубіжних країн, одним з головних напрямів роботи яких є визначення та узгодження зі своїми іноземними колегами пріоритетів розвитку договірно-правових відносин України з відповідними країнами, а також залучення зарубіжного досвіду для розвитку вітчизняного законодавства.

Члени Комітету очолювали депутатські групи з міжпарламентських зв'язків:

Білорус О.Г. - Китайська Народна Республіка, Республіка Індія, США, Республіка Білорусь, Республіка Мальта;

Чорновіл Т.В. - Австралія, Демократична Соціалістична Республіка Шрі-Ланка, Арабська Республіка Єгипет, Ліванська Республіка, Республіка Мадагаскар, ПАР;

Кожара Л.О. - Королівство Іспанія, Королівство Швеція, Мексиканські Сполучені Штати, Латвійська Республіка;

Алексєєв І.В. - Республіка Куба;

Шкіль А.В. - Французька Республіка, Федеративна Республіка Бразилія, Республіка Хорватія, Малайзія, Туніська Республіка, Республіка Панама, Туніська Республіка, Велике Герцогство Люксембург;

Парубій А.В. - Ірландія, Республіка Словенія;
Добряк Є.Д. - Королівство Саудівська Аравія, Республіка Ірак, Республіка Кіпр,
Турецька Республіка, Королівство Бахрейн, Республіка Ємен, Держава Катар, Палестина,
Ісламська Республіка Іран;
Логвиненко О.С. - Республіка Узбекистан;
Білозір О.В. - Канада, Республіка Польща, Ісламська Республіка Пакистан.

Члени Комітету на чолі з Головою Комітету О.Білурусом здійснили 5 візитів до національних парламентів зарубіжних країн на рівні комітетів у закордонних справах (2008 рік - візити до Королівства Саудівської Аравії, Турецької Республіки, Республіки Ірак; 2009 рік – візит до Держави Катар, 2010 рік - візит до Республіки Кіпр).

В рамках міжпарламентського обміну Комітет провів біля 10 прийомів делегацій комітетів іноземних парламентів, що опікуються питаннями зовнішніх зносин, зокрема, Сейму Республіки Польща, Німецького Бундестагу, Парламенту Чеської Республіки, Парламенту Фінляндської Республіки, Палати представників Національних Зборів Республіки Білорусь, Парламенту Королівства Данії, Парламенту Республіки Молдова, Великих Національних Зборів Турецької Республіки та ін.

21 травня 2008 року у м.Кишинів (Республіка Молдова) відбулося друге в історії міжпарламентського діалогу України Спільне засідання Комітету Верховної Ради України у закордонних справах та Комісії з питань зовнішньої політики та європейської інтеграції Парламенту Республіки Молдова, в ході якого були обговорені питання розвитку та зміцнення міжпарламентського співробітництва України та Молдови, розглянуто актуальні питання українсько-молдовських економічних відносин, зокрема, щодо сучасного стану двосторонньої юридичної бази, економічного співробітництва та співпраці обох країн в рамках міжнародних парламентських організацій.

За результатами спільного засідання, депутатами обох комітетів була зроблена Заява про необхідність подальшого розвитку двосторонніх україно-молдовських відносин. Сторони висловили впевненість, що подальше міжпарламентське співробітництво на регулярній основі надасть нашим країнам можливість досягти конкретних практичних результатів у політичній, економічній та гуманітарній сферах. В цьому контексті українська сторона запропонувала нову форму міжпарламентської взаємодії, а саме - створення на базі груп дружби Міжпарламентської асамблеї Верховної Ради України та Парламенту Республіки Молдова.

Під час роботи Верховної Ради України шостого скликання продовжувалася діяльність у асамблеях та комісіях двосторонніх та трьохсторонніх міжпарламентських інституцій: Міжпарламентській асамблеї Верховної Ради України, Сейму Литовської Республіки та Сейму і Сенату Республіки Польща (Білурус О.Г. – заступник співголови Міжпарламентської асамблеї); Міжпарламентській асамблеї України та Республіки Польща (Чорновіл Т.В., Кожара Л.О.); Міжпарламентській комісії зі співробітництва Верховної Ради України і Національних Зборів Республіки Білорусь (Білурус О.Г. – заступник співголови Комісії); Міжпарламентській комісії зі співробітництва Верховної Ради України та Федеральних Зборів Російської Федерації (Білурус О.Г. – заступник співголови Комісії; Звягільський Ю.Л., Логвиненко О.С. – члени Комісії).

У звітний період було проведено понад 147 протокольних зустрічей керівництва Комітету з іноземними парламентськими делегаціями, послами, представниками різних зарубіжних інституцій. Під час цих зустрічей були обговорені перспективи співпраці, спрямованої на підтримку розвитку співробітництва на економічному, фінансовому та політичному рівнях, а також питання створення та діяльності депутатських груп Верховної Ради України з міжпарламентських зв'язків з відповідними країнами.

Зазначеному вище сприяли регулярні контакти з підрозділами МЗС України з метою координації дій з питань забезпеченню взаємодії Верховної Ради України з

парламентами зарубіжних країн та міжнародними організаціями, в яких функціонує парламентський вимір.

Висновки і пропозиції.

За період роботи Верховної Ради України шостого скликання Комітет, керуючись нормами Конституції України, Закону України “Про комітети Верховної Ради України”, Регламентом Верховної Ради України, іншими законами України та постановами Верховної Ради України, ефективно здійснював законопроектну, організаційну та контрольну функцію, що сприяла подальшому вдосконаленню законодавчої бази зовнішньополітичної діяльності України.

Особлива увага приділялася висвітленню діяльності Комітету. Постійно готувалися та поширювалися на офіційному сайті Верховної Ради України матеріали про основні напрями законотворчої роботи Комітету, інформація про результати засідань, підготовлені та розглянуті проекти законодавчих актів, повідомлення про зустрічі керівництва Комітету з іноземними делегаціями.

Великий обсяг роботи виконав секретаріат Комітету. Зокрема, щодо підготовки до розгляду законопроектів, проектів постанов та інших актів Верховної Ради України, забезпечення методичної, консультативної, організаційної допомоги в діяльності народних депутатів України – членів Комітету.

Підвищення ефективності діяльності Комітету вбачається в більш дієвому залученні до законопроектної роботи фахівців міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, незалежних експертів, періодичному заслуховуванні на засіданнях Комітету звітів постійних делегацій Верховної Ради України у міжнародних парламентських організаціях, особливо правового спрямування, розгляді їх пропозицій з метою подальшого врахування здобутків міжпарламентського співробітництва при підготовці законодавчих актів України.

У цьому зв'язку особливої актуальності набуває кадрове зміцнення секретаріату, передусім фахівцями-правниками з базовою освітою в галузі міжнародних відносин і права, створення та реальне функціонування системи підвищення кваліфікації та навчання працівників секретаріату, в т.ч. й можливості удосконалення знання іноземних мов або їх вивчення.

Голова Комітету

О.БІЛОРУС